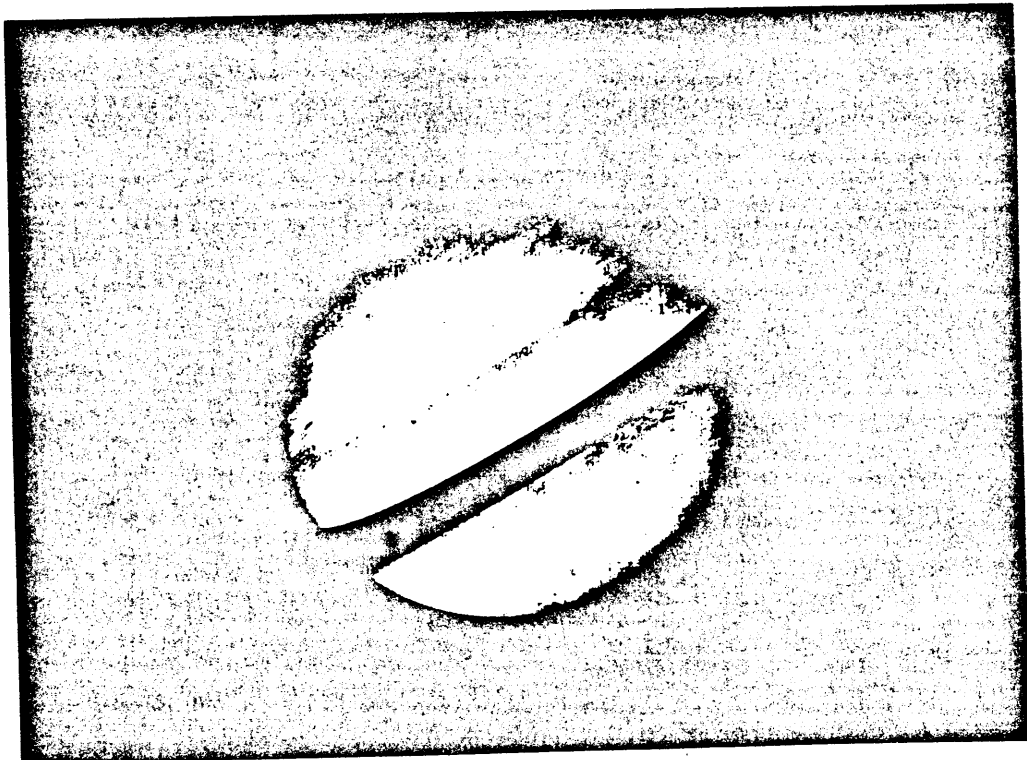

Vetenskap & Folkbildning

Box 185, 101 22 Stockholm 1 pg 63591-2

Medlemsblad nr 2/83

Eva Moberg anser det inte otroligt att våra liv styrs av Saturnus.

Kom på medlemsmötet!

Styrelsen kallar till medlemsmöte tisdagen den 26 april kl 19⁰⁰. Vi kommer att hålla till på Sven Ove Hanssons arbetsplats. Adressen är Drottningg. 20, Stockholm. Ring på "Kemikommissionens" knapp i porttelefonen.

På mötet kommer några medlemmar att ge exempel på "Pseudovetenskap vid svenska universitet". Styrelsen kommer att lämna en rapport om vad som hittills har tilldragit sig i föreningen. Vi

kommer att diskutera vad vi kan göra för att hjälpa massmedia att ge en korrekt information om pseudovetenskap. Vi bör besluta om föreningens namn på engelska. (Ordet folkbildning är oöversättligt. Styrelsens förslag är "Swedish Society for the Public Defence of Science".) Vi bör också diskutera hur ofta och under vilka former vi ska ha medlemsmöten i fortsättningen.

Lyckad kamp mot pseudovetenskap

Två psykologer vid Lunds universitet har gjort en undersökning om astrologi. Undersökningen har resulterat i en godkänd uppsats för psykologexamen. Psykologerna kom fram till ett resultat, som pekar på att astrologin skulle kunna användas som hjälp för psykologin. Uppsatsen har emellertid visat sig vara så full av felkällor, att det inte går att dra några slutsatser ur den. Detta uppmärksammades av ordföranden i vår förening, Sven Ove Hansson, efter det att Jan Grönholm åberopat undersökningen i en polemik med Hansson. (Se SACO/SR-tidningen 1 och 2/83.)

Bläckplumpar och horoskop

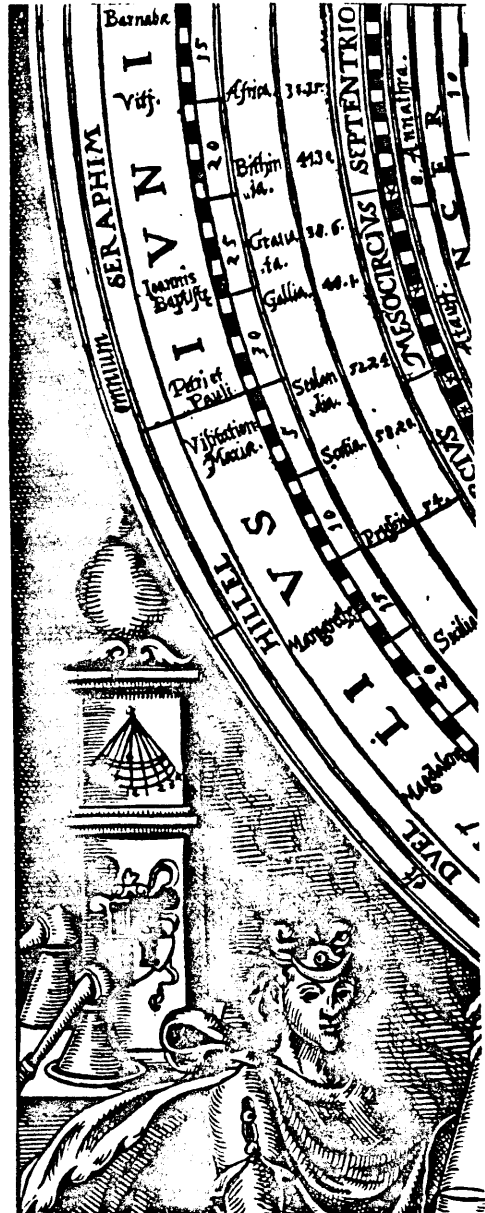
Den ena psykologen, Marie Sjöberg, testade tio försökspersoner med Rorschachtest, där de fick se ett antal bläckplumpar och tyda dessa. Utifrån detta tolkade Sjöberg försökspersonernas personligheter.

Den andra psykologen, Maj Björk, fick reda på tid och plats för de tio försökspersonernas födelse, och ställde utifrån dessa uppgifter deras karaktärshoroskop.

Sedan försökte psykologerna oberoende av varandra para ihop horoskop med Rorschachprotokoll. De lyckades med detta i sju fall av tio, vilket är ett statistiskt signifikant resultat.

Några av de felkällor som förekommer i uppsatsen är:

1. Psykologerna kände till försökspersonernas ålder, då de gjorde hopparringarna.
2. Horoskopbeskrivningarna var fulla av uppgifter om planeternas ställning vid personernas födelse.

3. Psykologerna hade kunskaper om var försökspersonerna var födda.
4. Psykologerna arbetade utan övervakning.
5. Försökspersonerna valdes ur vänskapskretsar till Maj Björks bekanta, och en av försökspersonerna var hennes granne.

För en utförligare beskrivning, se även Gunnar Englunds artikel i Tempus 10/83, Astrologi, vetenskap och journalistik.

Astronomen Curt Roslund erbjöd psykologerna att göra en ny undersökning på Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg tillsammans med teknologer i ett s k projektarbete. Marie Sjöberg avböjde dock, och hennes plats intogs istället av Gun Hansson, en astrolog som hjälpt Maj Björk med horoskopet i den tidigare nämnda uppsatsen.

Mördare

Chalmersundersökningen gick till så, att teknologerna plockade ut femton mördare med hjälp av rättegångshandlingar. De tog också reda på mördarnas födelse-tid och födelseplats. Utifrån framräknade födelsehoroskop skulle sedan astrologerna peka ut de femton mördarna från deras motsatser, femton läkarsekreterare. De lyckades endast pricka in nio av de femton mördarna, vilket kan jämföras med att få sex rätt på stryktipset.

Gunnar Englund, medlem i Vetenskap och Folkbildning, har kontrollerat undersökningens uppläggning och den statistiska bearbetningen.

Massmedia sviker

Massmedia refererade resultatet av den första astrologiundersökningen på ett mycket okritiskt sätt, i AB 30/1-83 under rubriken Hon testade horoskop - de fungerar! och i SvD 16/2-83 under rubriken 'Horoskop kan ge trovärdigt svar'. I Godmorrn Sverige den 5/2 fick Maj Björk uttala sig utan bemötande från någon kritiker. Maj Björk och Gun Hansson uppträdde sedan i TV-programmet Café Syd den 7/3, denna gång dock tillsammans med Curt Roslund och Maria Edberg, en av teknologerna i chalmersundersökningen. I programmet vidhöll fortfarande Maj Björk att den första undersökningen visade stöd för astrologin. Sanningen var ju att undersökningen innehöll så många

felkällor, att det inte går att dra några slutsatser alls ur den. Chalmersundersökningen presenterades dock på ett korrekt sätt i TV liksom i SvD 8/3-83 under rubriken Astrologmiss i 'mördarjakt'.

Föreningen gör insats

Gunnar Englund har gjort en aktiv insats för att hindra att ännu fler osakliga artiklar skrivits i ämnet än vad som skett. Han har talat med de berörda journalisterna på AB och SvD så att de insett sina misstag, och han har också lyckats hindra DN från att okritiskt referera den första astrologiundersökningen.

Föreningen har alltså på ett framgångsrikt sätt engagerat sig i det här ärendet.

LC

Kontakt med föreningen

Föreningen Vetenskap och Folkbildning har adressen Box 185, 101 22 Stockholm 1.

För allmänna styrelseärenden, kontakta föreningens ordförande Sven Ove Hansson, Malmvägen 11, 191 61 Sollentuna.

I ekonomiska frågor, kontakta föreningens kassör Sverker Gustavsson, Eriksbergsvägen 7 D, 752 39 Uppsala.

Skriv så här till medlemsbladet

Bidrag till medlemsbladet bör vara renskrivna på skrivmaskin. Radavstånd 1- 1½ kugge, bredd 85 millimeter.

Artiklarna ska vara undertecknade med ditt namn. Av utrymmesskäl kan redaktionen ibland behöva korta ned inlägg. Då det är frågan om större ingrepp tar vi dock alltid kontakt med författaren för godkännande.

Något arvode kan föreningen av naturliga skäl inte betala.

» HOROSKOP INGET OSKYLDIGT NÖJE

I en artikel i Dagens Nyheter för ett tag sedan försökte Eva Moberg förklara varför så många människor idag tror på astrologi (Själen och stjärnorna, DN 83 01 23). Hon sa bl a att astrologin "är positiv i sin grundhållning", astrologer talar till människorna "som en furste till sina jämlikar", och "I astrologins värld tycks alla vara betydande personer med spännande och viktiga mål". Det kan nog vara riktiga förklaringar i många fall.

Men Eva Moberg nöjde sig inte med detta utan antydde också att astrologin kunde vara sann. Dessutom berörde hon inte alls att det finns astrologer som spår människor död och olyckor.

Rolf Lindborg reagerade på Eva Mobergs artikel med en artikel i Arbetet (Finemang! sa mobergskan, Arb 83 02 21). Den återges här i sin helhet.

LC

Spågummor värda namnet

Allt som är tryckt är sant. Nu skall ABF ge kurs i astrologi.

STENBOCKEN (23/12 - 20/1): I nästa vecka kommer ni att köpa en ask cigaretter, ifall ni är cigarettörkare. Se upp för damen i kiosken!

OXEN (21/4 - 20/5): Torsdagen den 30 juni kommer ni klockan femton, trettiofyra och nitton att bli uppvaktad av förre frälsningssoldaten J Axel Emanuelsson, som föddes i Amål den 5 januari kl 21. Han har tiotusen spänn på banken.

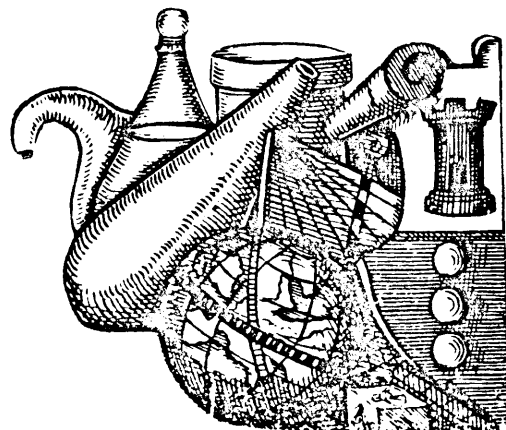
KOSSAN (45/13 - 74/1): Ni kommer att bli förförd av en svarthårig grevinna (Eugenia Trumpeterstråle, 31) som är hård

i magen den 4 mars kl 22. Flera gånger när ni ligger där i sängen får hon lov att avbryta för att gå på dass och krysta och stänka. Men förgäves! Inte en plutt! Det blir en taskig afton för er också. FEMLINGARNA (13/4 - 13/4): Ni är inte riktigt klok.

VATTUKVINNAN (18/5 - 17/5): På midsommardagens förmiddag kommer ni att bli överkörd och dödad av en gråhårig rattfyllerist som kör en gredelin Volvo Rullgardin. Händelsen inträffar i korsningen mellan Kungsgatan och Drottninggatan i Uppsala. Bilen har registreringsnummer ABF 007, och föraren är extra ordinarie byråsekreterare i pensionsstyrelsen. Han lyckas smita från platsen och blir därför aldrig straffad.

Så ungefär skulle tidningarnas spågummor skriva om de vore värda namnet. Lyssna nu ett tag till spågumman Eva Moberg, som skrev på det här viset i Dagens Nyheter - Herbert Tingstens gamla tidning - söndagen den 23 jan:

"Ett skäl till att astrologin har överlevt i flera tusen år, genom så många krig, revolutioner, imperier och kulturer, kan vara att det finns något sanningskorn där, något som vår utrustning endast glimtvis förmår uppfatta och inte har tillräckligt subtila instrument för. Det är ju inte omöjligt att också mänskliga

energier, fysiska och psykiska, påverkas på hittills okända sätt av kraftfält i rymden, där planeternas ställning kan vara inte någon orsak, men en samvarierande faktor, med en okänd gemensam bakomliggande orsak."

"Något sanningskorn." - "Inte tillräckligt subtila instrument" (men spåkåringens själv måste väl för f-n i våld ändå äga sådana instrument) - "Mänskliga energier, fysiska och psykiska." - "Kraftfält i rymden."

Nej, hör ni Dagens Nyheter och Svensk Dumtidning, sådant där larv tänker vi inte diskutera. Vi rör oss inte nere på den nivån här i Lund.

Horoskop för arbetare

Så vitt jag kunnat finna så är det bara två av de "stora" tidningarna i Sverige som håller sig med horoskop. Det är Aftonbladet och Arbetet. Jag föreslår att ni som står för de tid-

ningarna en stund tänker efter vad Branting eller Bengt Lidforss ansåg om en socialdemokratisk tidnings uppgifter.

Kom inte och säg att det här är ett "oskyldigt nöje"! Det är inte något oskyldigt nöje att journalister i A-pressen sitter och gör sig lustiga på sina läsares bekostnad genom att försöka inbilla dem att solens och planeternas ställning på den del av himlavalvet som råkar synas från oss påverkar läsarnas öden och äventyr. Psykiska och fysiska mänskliga energier samvarierar med Venus och Saturnus ställning i Väduren. Menar ni det?

Folkupplysning

"Vi kalla oss klassmedvetna arbetare, emedan vi äga kunskap om, att arbetarklassen för närvarande är den jätte, som trampas på nacken av en dvärg, och vi kalla oss socialdemokrater, emedan vi vilja förmå jätten att vakna och resa sig. Detta skall ske genom det muntliga och skriftliga ordet, genom vår agitation och vår tidning. Båda skola lära våra kamrater, städernas och landets proletariat, att det ondas rot sitter djupt, men att det därför inte är obotligt, att orsaken till de missförhållanden varunder de lida, det elände, vari de födas, leva och dö, icke står utom världen, utom räckhåll för våra tankar och armar, utan här, här nere, strax över våra huvuden, och att den heter klassskillnad, kapitalvälde och andligt förtryck. En folkupplysning i denna riktning - det är tidningens uppgift!

Kamrater! Nu skola krafterna prövas under det kommande året, kanske mer än under det, som gått! Må ingen enda svika! Alle man i ledet, och nya massor till! Och främst av allt - leve vår tidning!"

(Axel Danielsson vid Arbetets ettårsjubileum 1888.)

(forts. nästa sida)

Läst, sett & hört

I tidskriften Motpol nr 1/83 skrev Peter Nilsson om vår förening under rubriken För vetenskap och folkbildning.

I Uppsala-Demokraten nr 9/83 intervjuade Lasse Linusson Per Thiman om vår förening och skälen till att den bildats under rubriken Ny förening utmanar osäkerhetens ockrare.

Regndans

Våra australiska vänner, Australian Skeptics, ger ut en liten tidskrift med namnet The Skeptic. Decemnumret 1982 innehåller bl a längre artiklar om "the yowie", Australiens motsvarighet till snömännan, och om forntidsödlor, som påstås leva kvar. I båda fallen visar artikelförfattaren att det saknas hållbara bevis eller indicier för att varelserna existerar. I samma nummer finns artiklar om de påstådda hälsoeffekterna av apparater som joniserar luften, samt om slaggrutor, det senare en ständig följetong på grund av landets klimat.

En långvarig torka i Australien gav upphov till diverse utbrott av magi, som också rapporteras i The Skeptic.

Missförhållandenas orsak finns strax över våra huvuden. Ja.

Men tänk om man kunde inbilla folk att orsaken istället finns oändligt mycket högre upp, utom världen, högt där uppe bland den inre och yttre astrologiska rymdens hemlighetsfulla kraftfält, "där planeternas ställning kan vara inte någon orsak, men en samvarierande faktor" som bidrar till grevinnan Trumpeterstråles dassbekymmer den 4 mars.

Det vore ållt finemang det, sa mobergskan!

Rolf Lindborg

Bl a lät några lärare sina elever utföra regndanser, i den allvarliga förhoppningen att det skulle hjälpa. Flera präster uppmanade till förbön i termer där de inte höll gränsen mot magi.

När det regnade den 10 augusti i trakten av Adelaide, blev lokaltidningen uppringd av pastor Reinhoot, som hävdade att regnet berodde på den förbön som han organiserat. Meteorologbyrån ansåg däremot att orsaken var en förbipasserande kallfront.

SOH

Telegrafera till himlen

Gabe Gabor heter en kalifornisk näringsidkare i kommunikationsbranschen. Hans företag åtar sig att överföra meddelanden till döda människor. Den metod man uppger sig använda är att överlämna meddelandet till en döende person som lovar att vidarebefordra det så snart han kommit över till andra sidan.

Ett telegram om högst 50 ord kostar \$40, ett telegram om högst 100 ord kostar \$60. Iltelegram kostar \$80 för högst 50 ord. Hittills har 500 telegram vidarebefordrats av Gabors företag som har det passande namnet "Heavens Union". (Källa: Skeptical Inquirer VII:2, s 19.)

Tyvärr är den här sortens geschäft, där man utnyttjar människors sorg för egen ekonomisk vinning, ingen unik företeelse. Spiritismens historia ger rikliga exempel. Det gäller att hålla ögonen öppna, västvärldens modevägor börjar ofta i Kalifornien, och just nu är spiritismen på frammarsch där.

SOH

Övrigt

Styrelsen har skickat skrivelser till Svensk Filmindustri, Kursverksamheten i Stockholm och Stockholms universitet angående frågor som rör pseudovetenskap.

SF tror på spöken

I Filmtidningen som bl a ges ut av SF görs i nr 3/83 reklam för filmen Poltergeist. Tidningen skriver bl a: "Poltergeistfenomenet är i Sverige ingen okänd företeelse. Mellan 1965 och 1967 förekom flera vetenskapligt bevisade fall i Västtyskland. 1968 blev ett äldre par i Kentucky utsatta för företeelsen. De flyttade, men fenomenet förföljde dem. I Sverige förekommer Poltergeistfenomenet i Borgvattnet i Jämtland. De kraftigaste Poltergeistfenomenen förblir dock okända, eftersom de som utsätts för dem aldrig förs berättat om dem - de som inte blivit mentalt skadade på kuppen, vill säga."

I styrelsens skrivelse till SF står bl a:

"Påståendet att paranormala s k poltergeistfenomen skulle vara vetenskapligt bevisade är felaktigt. Det borde enligt

vår mening vara möjligt att göra reklam för filmer utan att tillgripa felaktiga påståenden i faktafrågor.

Föreningen önskar veta om Svensk Filmindustri är beredd att medverka till att marknadsföringen av filmer inte fortsättningsvis sker med hjälp av pseudovetenskapliga eller i övrigt felaktiga påståenden om t ex paranormala fenomen."

I vetenskapens gränsmarker

KV vid Stockholms universitet ger i vår en serie föreläsningar under rubriken "I vetenskapens gränsmarker" tillsammans med Föreningen för Psykobiophysik. Denna förening sysslar med pseudovetenskap. I styrelsens skrivelse till KV står bl a: "Föreningen hemställer att få veta vilka försäkringar Kursverksamheten skaffat sig att denna föreläsningsserie kommer att hålla sig inom ramen för vad som är vetenskap."

SOH = Sven Ove Hansson

LC = Lena Carlsson

